మల్లిగాడు సదువుకోలె. సిన్నకోరా ఉంటే శాపలు పట్టనీకె పోయెటోడు. మేకల కాయురాంటేం ఆటి వాళ్ళి గ్గొట్టేటోడు. తండ్రి రాములు తన పేపకం దేసుకోని పన్నేస్తున్న ఏడుకున్నడు. ఉప్పాని పన్నేర్పుకుంటె ఉన్నాళ్లనే సక్కగ బతు కొచ్చు. ఇద్దు గట్టొచ్చు, ఒగ ఇంటోడు కావచ్చు. ఇంటోనికె తండ్రి మాటలు సనాగిడి సంద్ల లెక్కన తియ్యాటప్పుంటు. కాని మల్లిగానికేమో ఏమికారుంత సేదపెంచపాడ్.

ఏప పండ్లు పండి భూవిమ్మద రాల్తాయి పోతాయి. పూళ్ళ అందరూ ఏప గింజ లేరుకుంటు న్నరు అమ్ముకోనికె. శేరు గింజలకు పావుల పైస లిస్తరు. గిట్ల నీలెక్కన గింజలేరి సంచుల కొద్ది పేసినోల్లున్నరు.

మల్లిగాడు భూవిమ్మది గింజ లేరుకునేది సోంబు ఆడి పేడుబుద్ధి సెరల రేగిందేమో, సెట్టెక్కిండు ఉన్న పండ్లన్నిన్ని ఉరిపేసుకుందమని. గంటట్లనే సెట్టెక్కిండు. కొమ్మలూపిండు. కొమ్మనూపితే పూసెండుగాని, కోతి లెక్కన ఎగుర్లాడ మన్నార్. ఆ కొమ్మ్లాడిండు సప్పనే కొమ్మిర్గింది. కింద పడంగనే ఆని ఎడమ పెయ్యిరిగింది.

కొడుకు పెయ్యిరిగిందని తెల్పినంక, రాములు అప్పుల అప్పని గిన్ని గిన్ని పైసలు బాకీ దీసుకోని పట్నమున్నా పోక్కపోతే బాగ జేయించనీకె. ఆ తాళ్ళనే మగారి బుచ్చయ్యతోటి సెట్టు పంపించి, కట్టు గట్టించిండు. పెయ్యి సరిగ్గతు క్కోలె. ఇంతె బొక్క వంకరయింది. గప్పట్నుంచే మల్లిగాన్ని తొంటపెయ్యంటుంది.

ఒకనాడు మల్లిగాడు తల్లిదండ్రులకు సెప్ప కుండ పట్నం పోయిండు. అడ తొంటపెయ్యి సెప్పు కుంట, 'బలాపోన్ని కాల్ మొక్క—ఒక పైసెయ్యండి. గరీబోన్ని దండం బెడ్త దర్మం సేయిం'డని అడు క్కుంట బతికిండు. గుడ్డోల్ల దోస్తానపట్టి అల్ల పైసల్ల గూడ పాలు పంచుకున్నడు. రైళ్ళల్ల దొంగతనంగ ఎక్కుకుంట, దిగుకుంట రైలు పెట్టెల్లనే కాపురం బెట్టిండు.

ఒకనాడొగ పోలీసు జమేదారుడు రైళ్ళల్ల దిరిగే మల్లిగాన్ని దగ్గర్కి పిలిచి 'ఏ వూరు? ఏం పే'రని అడి గిండు. మల్లిగాడప్పటికే అబద్దాలు నేర్చుకోని ఆతేండ్లయింది. ఇగ నిజమేడంగ జెప్తడని. 'దొరా! నాది మిడ్జిల్ల. పూళ్ళ గత్తరొచ్చి మావోల్లం దరూ సచ్చిపోతే, ఉన్నింటి కింత కంపగొట్టి నీ పట్నం బాట పట్టిన—'అనేర్లరని పచ్చబద్దాలు సెప్పిండు.

జమేదారుసాబు తురుకాయన. ఆయన కొడ్కు లెక్కడ్నో 'గల్ఫ్ దేశం'ల పన్జేస్తుండరంట. ఇంగాయనకేం తక్కువ? పైసల మీద పైసలొస్తుండయాన్నించి—జమేదారు సాబు కోడండ్ల సుకుణమే సెప్పాలా, బట్టలిస్త్రీ జేసే డ్రయి క్లీనింగ్ షాప్ పెట్టిండా, ఎన్నో షాపులే ఖాలాయిం చిండు. ఇండ్లు గట్టిండు—ఇంకెంత భూమే కొనుక్కున్నడు.

"అరె బచ్చా! మా ఇంట్ల ఉంటవ్? దినాక్క నాతోటనే ఉంటే కల్చిక్. ఖానా పినా. కప్డా బనా."

పైసల్కి ఎక్కడలేతో శాదీ సేసుకోవచ్చు." అడి గిండు జమేదార్ సాబు.

"అట్లనే సాబ్!" అన్నడు మల్లిగాడు.

జమేదార్‌సాబు దుకాణంల పన్జొరికింది మల్లి గానికి. దినాం బట్టలమూట సైకిల్కి కట్టుకోని దుకాణాన్కి తీస్కపోయెటోడు. అడనే ఉండోని గండిగ్వా బనయుంటే సూసి, అట్నే కూర్చొనె టోడు. అడనే అప్పుడప్పుడు ఇస్త్రీ గూడ సేసే టోడు. ఆ రంగు రంగుల షాన్‌దార్ బట్టల్ని సూస్తుంటె మల్లిగాని మనసు మురుసుకున్నదట్లా

ఉరెగ్గడుతున్నాడుగాని 'నా అప్పనాడ ఈ పట్నంల పటోళ్లేసుకోని తిరిగినోడే' అనోసన్ల పల్లెయ్యాల వచ్చిందిగ వాగుల్ల నీళ్ళ సుడి దిర్గ తున్నట్లుండయి. ఆలోసన్లంట రావ పెగని ఎన్నో తీర్ల ఆలోసించుకోవచ్చు. ఉపాయాల్ని నేను కొచ్చు.

తెల్లారి దుకాణాన్కి తీస్కపోనీకె బట్టలాతికి నంక మూట గట్కోని బుక్కెడంత దినొచ్చి గామూట మీదనే పండుకోని, లోపల రంగు రంగు బట్టల మీది డిజైన్ల లెక్కన, కలర్ కలర్ కలలు గన్నడు మల్లిగాడు. అదిప్పు డక్కడ లేదు,

గాలం

బి. శ్రీరామ్ రెడ్డి

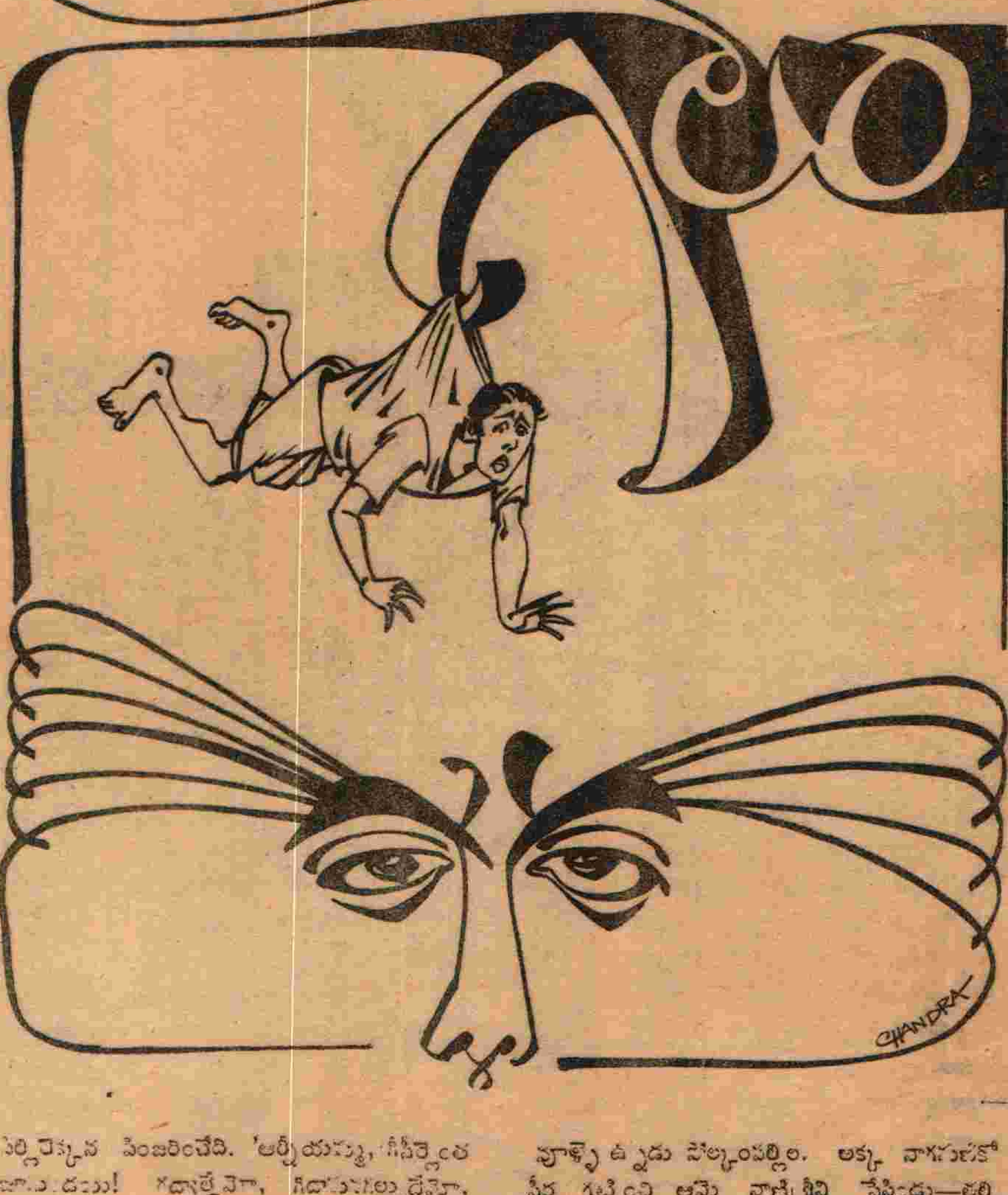

పెళ్లిలెక్కన పెంజరించేది. 'అల్లీయమ్మ, గీపీల్లెంత జూసిండుంబు! గద్వాల్దేమో, గిదానిగల్లుదేమో, గది పోసం మల్లిది కావచ్చు. గిది గట్టుకుంటే ఒడోల్ల ఎంత సజాగ కండ్లపడ్తదో? గాంటోల్లన్ బెరిక లేస్తున్నట్లుండది. ఎంత జూసుండ వచ్చు! కుడుల్లోనాడ శానా శానా మంచి గుండయే. నా పెద్ద సీతేమ సూరాయమ్మ! నా యక్క పుట్టుకుంటెనా సజెంగా సిమ్మ బొమ్మలెక్కన సేపుడ్తరు. మల్లి నా అప్ప గాంట్ల గిట్లుంటే మీడ్డా దాసారాజైపోదా? గిప్పుడు

పూళ్ళ ఉన్నడు పెళ్ళంపల్లిల. అక్క నాగమణికో సీర గట్టించి ఆమె నాణ్ణీని సేసిండు—తల్లి నోపమ్మ కింకోటి సుట్టించి అంజల్దేవినే సేసిండు. ఇగ వాళ్ళప్ప ఎమ్మాట రాసారాన్నై పోయిండు పటోళ్ల వేసుకోని.

తెల్లారింది. బట్టల్సంచి నెత్తిన పెట్టుకోని పోవట్టిండు. జమదార్ సాబు పెద్ద కొడుకొచ్చి, "అరే మియ్యా! సైకిల్కి తీస్కపో. ఉల్టా దూర్ ఎట్ల పోతవ్" అన్నడు.

"నా సాబ్! దన్ని డ్రేవు ఇర్గి పోయింది—

లోకల్ బండ్ల ఏన్కపోతగాని' అని బయట పడ్డడు మల్లిగాడు.

మల్లిగాడైతే బయట పడ్డడు గాని అని మనుసుల్ల ఉన్న 'వగాయల మల్లి' బయట వడ లేదు. "పక్కల్దొక్కురా! ఇంగ గిదే సమయం" అన్నది. అడు షావుకోకుండ బను డిప్పుపోకు తోవ పట్టిండు. ఉండూరు పోల్కంపల్లికోనీకె.

మల్లిగాన్దగ్గర పైసల్లేవు. ఇన్ని రోజులు జమెదారుసాబు పుక్కానికే సేయించుకున్నడు పొట్ట గంజోన్లాక. గిప్పుడు బప్పేడు పుణ్యా న్కెక్కించుకుంటాడు? ఇదేమన్నా తాత జాగీరా? దిగు దిగు బే అనడూ! గందుకనే ఒకట్రొండు సీర లీడు పాత బట్టల బేరగాండ కమ్మేసుకోని పోదమనుకున్నడు. అ పాత బట్టల బేరగాడు శానా సొలాకోడు. గిదెంత కిస్తవ్! గదెంత కిస్తవ్! బిడ్డా! దొంగ సొమ్ము లెక్కనుండది అన్నవ్నెప్పాని పోలసీ. పోలీసోల్జూస్తే నీ పొట్టోలుస్తరు! అని వోథాగ్ బిటాయించిండు పోలీసోల్లనంగనే మల్లిగాని గుండెలు బేజారైనై

"పోనీ సేటూ! అన్నీ దీప్కాని ఎంతిస్తవ్?" అడిగిండు మల్లిగాడు.

'యాభై ఇస్త' అన్నడు పాత బట్టలాయన.

"ఇంగేం ఎక్కువియ్యవా? గిన్ని బట్టలుండయి గట."

"ఎన్నో ఉత్కులు వడ్డయి. కొత్త బట్టలా ఎక్కువియ్యనీకె పోలీసోల్లొచ్చి వా మీద వజ రేసిండ్రంటే నేనూడ సావాలె. ఏదో పోరగానివని బచాయించనీకె దోవ సెప్పిన నీకు సూడబ్బా!" అన్నడు పాత బట్టల సేటు.

"ఇంగయితాయె తీస్కో!" అన్నడు మల్లిగాడు ఇంగ గీ బట్ట లాడ మోస్కపోదమనుకోని.

బట్టల్సేటు యాభై రూపాయలిచ్చిండు. అవి దీప్కాని కలకుర్తికొచ్చిండు మల్లిగాడు. అనూరి కోవాల్నంటే ఇంకో బస్సెక్కాలె. అ బస్సిప్పుడ్నే లేదు. సన్యాల మీరినం కుండది—ఒగోసారి రాత్రి గూడ అయిపోతది.

కలకుర్తి బస్టాండ్ల దిగినంక, గిన్ని బుడ్కల్గొను క్కోని తిని, గిన్ని సేగు బిల్లల్నమిలి, ఆకలి నల్లార్సుకోని అడ సెట్టు కింద కూలవడ్డడు. అనికికొంచెందూరంల ఓటుకూకో న్నడు. వయసుల సూస్తే మల్లిగానికన్న సిన్నోడే. కాని, 「పాశాయి గాడున్నట్లున్నడు. పానేసుకోని, సార్మినార్ సిగిరెట్ తాగుతుండు. అగ్గో వాడు మల్లిగాన్దగ్గరకొచ్చి, "యాడ్నుంచొస్తుండవన్నా!" అని పల్కరించిండు. "పట్నం నుంచ"ని సెప్పిండు మల్లిగాడు.

"పట్నము లెంజేస్తవే?" అ పానేసుకున్నో డడిగిండు.

"ద్రవికిలీనింగుల పన్జేస్త."

"ఎంతిస్తరు?"

"తిండి పెట్టి ఇరవై ఇస్తరు."

"ఇక్కడాడ్కి వోతుండవ్?"

"మావూరు పోల్కంపల్లి" కని సెప్పిండు మల్లిగాడు—పానేసుకున్నోని వశ్నలై పోయినయి.

ఇగ మల్లిగానొండొచ్చింది. "ఏ వూరు నీది?" అడిగిండు పానేసుకున్నోన్ని.

"నాకెక్కడూరన్నా! అన్నీ నా వూర్లే" అన్నాడు.

"అంటే?"

"అమ్మనాయి న్లేనోల్లకు ఇంగ ఇల్లేడంగుంటది. వూరేడంగొస్తది?"

"మల్లెట్ల బతుకుతుండవు? పొట్ట గంజి గ్గదురు కున్నవా యాడవన్న?"

"లేదన్నా! పనెవడిస్తడే నాపోంటోల్లకు."

"మల్ల పొట్టకెట్ల గడుపుకుంటున్నవ్?"

"గట్లనే గడుస్తది. దేవుడు గాయింత సూడడా?" పానునమిరి వూసేసిండాడు. గిప్పుడు బీడికాల్సుకోనీకె కిసలల్ల దేవులాడుకుంటుడు. బీడి కట్టకోసం. బీడి కట్టన్దీయనీకె ముందాడు నోట్లకట్ట దీసిండు. నోట్ల కట్టన్జూసి మల్లిగాని కండ్లు పిసుకుడు కందిలెక్కన ఎర్గినయి. ఈని తానెన్ని రూపాయ లుండయి. ఈడేం జేస్తుంటడో, ఎట్ల సంపా యించిండో!' అచ్చర్యమయింది మల్లిగాన్కి.

"గన్ని పైసలుండయి. ఎక్కడ్వి. మల్ల యూడ గూడ పన్జేయ నంటున్నవ్." బైటే కడిగేసిండు పానేసుకునెటోన్ని.

"కీసలు గొడ్త." పానేసుకునే టోడు సెప్పిండు.

"కీసలుగొడ్తవా?"

"అవును మల్ల! లేపోతే గిన్నిపైసలేడంగొస్తయి."

"పోలీసోల్లు పట్టుకోరగా?"

"అఁ! పట్టుకుంటరనుకో! అళ్ళ సేతుల్ల పదో పర్కో పెడ్తె ఇడ్సిపెట్టేస్తరు. పెద్ద పెద్ద పట్నాలల్ల గింతనేజరుగుతుంటది. నీకుదెల్వదేమో!"

మల్లిగాన్కి పెద్ద ఇసిత్రం లెక్క నన్పించింది. ఈడిం తున్నడు బుడుతం గొయ్య లెక్కన జేబులెట్ల గొడ్త డబ్బా అనుకొని, "కీసలెట్ల గొడ్తవో సెప్పకనే పోతివి" అని అడిగిండు.

"ఇంగో! గీగోర్ల సందున రేజర్ పత్తిల నిరికించు కోని, మెల్లెగ మనిసికి తెల్వకుండ కత్తిరించేస్త." బీడి దమ్ము గుంజుకుంట, గోర్లను సూపుకుంట సెప్పిండు పానేసుకున్నోడు.

"అట్లనా!" శానా అల్కటి పనేనసీ! ఏ కష్టం సేయకుండ బతుకొచ్చు." మనసుల అనుకునే మాటలు బయటె కనేసిండు మల్లిగాడు.

"నిజమన్నా! నీవు గూడ నేర్సుకో, నే న్నేర్పుత. నల్లగ బతుకొచ్చు." పానేసుకునెటోడు బరోసా ఇచ్చిండు.

"నిజెంగనే నేర్పుతవా?" మల్లిగాన్కి గూడ గీ విద్దె నేర్సుకోని పుక్కెంగ పైసలు సంపాయించ బుద్ధైంది.

"ఇయ్యాల నుంచి సబకిస్తగద—" పానేసుకునెటో డన్నడు.

"అట్టనే మల్ల" అని నెత్తూపిండు కీసలు గొట్టెటందుక్క తయారైన మల్లిగాడు.

"పొద్దుట్నుం చేమన్న దిన్నవా? ముఖం పీక్క పోయింది. రా! ఇంత నాస్త సేసొస్తం." పాన్నమిలె టోడు పిల్సిండు మల్లిగాన్ని.

"గిన్ని సేగు బిల్లల్ని నమిల్న."

"అయితే పా! పూరి తిందం వోటెల్ల" అని లేసిండు. మల్లిగాడు గూడ లేసి నిలవడ్డడు.

నాస్త సేసినంక వోటలు బిల్లు మల్లిగాని సేతనే కట్టించిండు పానేసుకునెటోడు.

"ఇగో నీవు సూడనీకె బంబ్యాదోనిలెక్క గన్పి స్తుండవు. జర హుషారు గుండాలె" అన్నాడాను మొదటి పాఠ సెప్పుకుంట.

"నీ పైసల్నా పైసలు కల్సి దగ్గరుంచుకో! గివన్ని కల్సి కర్సుసేసుకుందం."

"అట్లనే" అన్నడు మల్లిగాడు.

పాన్ దినెటోడు అని పైసలు మల్లిగానికిచ్చి దగ్గర పెట్టుకో మన్నడు. మల్లిగాడు అని పైసలు, తన పైసలు కల్సి దగ్గర పెట్టుకున్నడు.

కొంచెం సేపయినంక, "అ పైస లిక్క డియ్యన్నా, బస్సుల గడ్బిడై పోతది. జడ్సర్ల బసుకు శానా రస్సుంటది. అని మల్లిగా న్దగ్గరున్న పైసల్ని దీస్కున్నడు. జడ్సర్ల బస్సుల సబక్గూడ నేర్సుకో వచ్చు. అన్నించి ఇంకో వూరికి గట్ల గట్ల తిర్గి రావచ్చనుకున్న రా ళ్ళిద్దరు.

జడ్సర్ల బసొచ్చింది. దా నెన్కనే మిర్యాలగూడెం దొచ్చింది. ముందుగాల మల్లిగాడు మందిని తోస్కాని పోయి బసెక్కి, రా తమ్మా సీటు గట్న అని పిల్సిండు పానేసుకునెటోన్ని. వస్తుండనే అమ్కుంట మంది లల్ల పోటు జేసుకోనీకె పయత్నం జేస్తుండ డాడు.

"అహా. తమ్ముడుశురు జేసిండు కీసల పని" అనుకున్నడు మల్లిగాడు. అ బసుల ఎంతో మంది జనం నిలవడి, యాల్లాడవడి ఉండ్రు. కీసల పన్జే సెటోన్కి గిటువంటి టైముల్నే ఖులాయిస్త దదృష్టం.

బసు కదిలి జడ్సర్ల దిక్కు పోవట్టింది. పైస ల్దియ్యి, పైస ల్దియ్యి యాడికో వాలె అని కండ క్టరుసా బడుగు తుండు మల్లిగాన్ని. ఎమ్కున్నాయిన ఇస్తడు సూడన్న డాడు. కండక్టరు సాబ్ ఎవ్వ కోయి ఎవరిస్తరని మల్లిగాన్ని పెద్దగా అడ్గిండు.

"అడు లేడూ. పానేసుకున్నోడు. గిరల బుస్కోటు దొడుక్కుండు సూడు." సెప్పిండు మల్లిగాడు కండక్టరుకు.

"పానేసుకున్నోడు లేడు. అడి గీరల బుస్కోటు లేదు. దిగు బస్‌ల నుంచి" అని గదమాయించి బసుల నుంచి దింపేసిండు కండక్టరుసాబ్ మల్లిగాన్ని.

"అర్నీయమ్మా. కీస ల్గొటెటోడు నా కీసగూడ కొట్టేసిండు గద. సబువైయ్యైదు రూపాయిల్నాయె గద" అన్కుంట బస్సు దిగిండు మల్లిగాడు ఎక్కన నడ్సిపోనీకె.

మల్లిగాడు మల్ల బస్టాండు కొచ్చిండు. పాన్మకునే టోడు కండ్లవల్లే. అడు మిర్యాలగూడెం బసెక్కి పోయిండని ఈన్కి తెల్వలే. ఎంత మోస పుచ్చిం డంటే ఎంత మోస పుచ్చిం డనుకున్నడు. పానేసుకునే టోడు మాంచి షికారు కాడే ననిపించింది మల్లిగాన్కి. లేపోతే అని మాటల కెట్ల వల్ల వడ్డడు తాను. పక్క పిల్లల గాలాన్కి కొర్రమెండు లెక్కనే గద.

రంగు రంగుల సీరలు, కరీదైనయి వాయె. పట్నోన్నువాయె. అటి నమ్మి తెచ్చుకున్న పైస లున్నయా అనుకుంటే, కాకొచ్చి రొట్టె త్తుక పాయె అన్నట్లాయె. ఇప్పు డాన్కి సిన్నప్పుడు పాలెం సదువుకున్న కోతి డోలు పాట యాది కొచ్చింది. దాన్ని గిట్ల పాడుకున్నడు—

సీరెలు వోయి పైస లొచ్చె డాం డాం!

పైస ల్వోయి పస్తు లొచ్చె డాం డాం! ★